

Власюк Т.Ю.

*студентка 2-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАХИСТ ПРАВ АДВОКАТІВ ТА ГАРАНТІЙ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Адвокати повинні мати право вільно й у повній мірі виконувати свої обов'язки з метою встановлення верховенства права, забезпечення належної процедури в судовому процесі, забезпечення доступу до правосуддя та правової допомоги, а також захисті людини та громадянина. Професійні права адвокатів та гарантії адвокатської діяльності чітко прописані і захищаються: по-перше - Українським законодавством, тобто Конституцією України, Кримінальним та Кримінальним Процесуальним кодексом, Законом України “Про адвокатуру і адвокатську діяльність”, по-друге - міжнародним законодавством, що застосовується в Україні, у першу чергу - це Європейською конвенцією про захист прав людини і основних свобод, Рекомендацією (2000) 21 Комітету Міністрів Ради Європи про свободу професійної діяльності адвокатів. Такий захист також регламентований актами Організації Об'єднаних Націй, Ради адвокатських і правових товариств Європи, Міжнародної асоціації адвокатів. Надані професійні права і гарантії адвокатів необхідні адвокатам для належного захисту прав їх клієнтів.

Основні гарантії адвокатської діяльності підсумовані та закріплені в Основних положеннях ООН “Про роль адвоката”, прийнятих VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року:

Уряд має забезпечити адвокатам: можливість здійснювати їх професійні обов'язки без залякувань, перешкод, завдання турботи й недоречного втручання; можливість вільно пересуватись і консультувати клієнта у своїй країні та за кордоном; виключення можливості піддавати покаранню або погрожувати його застосуванням та можливості обвинувачення, адміністративних, економічних та інших санкцій за дії, здійснювані відповідно до визнаних професійних обов'язків, стандартів та етичних норм.

Там, де безпека адвоката перебуває під загрозою у зв'язку з виконанням професійних обов'язків, вони мають бути адекватно захищені владою.

Обов'язком компетентної влади є забезпечення адвокату можливості своєчасно ознайомитись з інформацією, документами і матеріалами справи, або мати можливість надавати ефективну правову допомогу своїм клієнтам. Доступ повинен надаватись вчасно й у найкоротші строки.

Уряди повинні визнавати і дотримуватись конфіденційності комунікацій і консультацій між адвокатом і клієнтом в рамках відносин пов'язаних з виконанням адвокатом своїх професійних обов'язків.

Ці положення знайшли своє відображення в Кримінальному кодексі України та в Законі України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”. Статті 374, 397, 398 Кримінального кодексу України встановлюють кримінальну відповідальність за обмеження доступу у адвоката до клієнта, втручання в роботу адвоката, погрозу вбивством, насильства або знищення чи пошкодження майна адвоката тощо. Стаття 23 Закону України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” забороняє втручатись в здійснення адвокатської діяльності; вимагати надання відомостей, що є адвокатською таємницею; вилучати документи, які пов'язані з адвокатською діяльністю; проводити обшук в офісах адвокатів, без наявності чітко визначеного у рішенні суду переліку речей, документів, що планується виявити тощо.

Основоположний принцип верховенства права встановлює, що не існує прав, без наявності відповідних засобів правового захисту. Відповідно, єдиним способом зменшити кількість порушень професійних прав і гарантій адвокатів, та прав людини їх клієнтів, а також покласти край безкарності за вчинення таких порушень, є створення ефективної системи засобів правового захисту прав адвокатів. Така система повинна: по-перше у прозорий спосіб розглядати питання порушення прав і гарантій адвокатів, карати відповідальних осіб за скоєне порушення, по-друге перешкоджати вчиненню потенційних порушень у майбутньому.

Дослідивши дану тему можна прийти до висновків, що на законодавчому рівні було зроблено все необхідне для захисту прав адвокатів. Проте на сьогоднішній час в Україні існують розбіжності між законодавством та практикою. У результаті, попри положення Конституції України, Кримінального та Кримінального Процесуального кодексу України та Закону України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”, адвокати постійно стикаються з численними перешкодами під час надання правової допомоги своїм клієнтам.

Двома ключовими перепонами з якими стикаються адвокати, є те, що судді не завжди є неупередженими у процесі, та прокурори, слідчі та інші представники правоохоронних органів мають надто широкі повноваження і часто не дотримуються вимог закону та маніпулюють його положеннями.

І як результат цього професійні права адвокатів та гарантії адвокатської діяльності систематично порушуються, а права людини їх клієнтів не поважаються. Є декілька найтипівіших порушень прав адвокатів: ненадання адвокатам доступу до своїх клієнтів; порушення права на конфіденційне спілкування клієнта з адвокатом; ненадання чи невчасне надання адвокату доступу до інформації, матеріалів справи (тобто перешкоджання підготовці захисту); проведення неправомірних обшуків в офісах адвокатів і вилучення документів, що становлять адвокатську таємницю; порушення статусу адвокатів у кримінальному провадженні; зловживання притягненням до дисциплінарної відповідальності адвокатів та порушення кримінальних справ проти адвокатів; застосування “позасудових” заходів впливу на адвоката (у тому числі залякування, погроз, словесних образ, знищення майна, фізичних нападів, вбивства).

Важливо зрозуміти, що кожне порушення професійних прав і гарантій адвоката є водночас порушення прав людини його клієнта.

Як наслідок, одним із головних запитів, що лунають від адвокатів по всій країні сьогодні - це посилення системи захисту їх прав і гарантій професійної діяльності відповідно до законодавства та міжнародних стандартів, які застосовані в Україні. Багато адвокатів звертаються до професійних асоціацій, членами яких вони ж, громадських організацій, та ЗМІ, щоб певним чином змінити цю ситуацію.

Зволінський Ю.С.

студент 2-го курсу факультету адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ АДВОКАТІВ

В силу того, що діяльність адвоката багатогранна, вона потребує надійного захисту з боку держави. Під гарантіями адвокатської діяльності потрібно розуміти сукупність правових засобів, що забезпечують реалізацію, охорону та захист прав і законних інтересів адвокатів під час здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. Стаття 23 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає перелік гарантій адвокатської діяльності, особливу увагу серед яких на нашу думку, варто приділити обшуку адвокатів та забезпеченню безпеки, причому не тільки під час участі у кримінальному судочинстві, а взагалі в процесі виконання будь-яких завдань покладених на адвоката (Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»// ВВР, 2013, №27, ст. 282). Це питання є досить актуальним у зв'язку з розширенням прав адвокатів, реформами в адвокатурі та популяризацією адвокатської професії в Україні.

Реформи в країні – 2016 призвели до сплеску обшуків не лише у відомих бізнесменів, державних службовців та політиків, а і у їхніх адвокатів. Відому активність в цьому сенсі проявило Національне антикорупційне бюро України. Процесуальні гарантії та особливості проведення окремих слідчих дій та заходів забезпечення кримінального провадження стосовно адвоката містяться в статті 23 ЗУ «про адвокатуру та адвокатську діяльність» та встановлюють порядок обшуку адвоката. На жаль, цих положень не завжди дотримуються під час слідчих дій стосовно адвокатів, звідси й актуальність ознайомлення із практикою Європейського суду з прав людини стосовно дотримання гарантій адвокатської діяльності. Наприклад в рішенні стосовно справи «Головань проти України» ЄСПЛ визначив, що «відповідні гарантії, такі як